

Niels Hemmingsens ligprædiken over Herluf Trolle

Taler
Niels Hemmingsen
Teolog

Dato
15. juli 1565

Sted
Herlufsholm Kirke

Omrstændigheder

Prædikentekster

Esajas' Bog kapitel 12, vers 3
Matthæusevangeliet kapitel 10, vers 29

I Christian d. 3's bibel (1550)

Esajas' Bog kapitel 12, vers 3
Matthæusevangeliet kapitel 10, vers 29

- 1 Vdi al Modgang Sorrig oc Hiertens banghed, min fromme fru Birrithe, haffue wi al trøst oc husualelse at hente vdi Salighedsens kilde, om huilcken Esaias taler vdi sit Tolfftte Capittel oc siger: J skulle øse Vand met glæde aff Salighedsens kilde.
- 5 Denne salighed er IESVS CHRISTVS Guds Søn, som er oss giffuen aff Gud Fader til en Saliggiørere. Kilden er Guds Grundløse oc offuerflødige barmhertighed, huilcken hand beuiser oss arme menniske, som omuender sig til hannem ved Troen til Jesum Christum. Det Vand som wi skulle øse aff denne Kilde, er trøst oc husualelse aff den Helligaand, vdi mod al hiertens
- 10 banghed, som oss kand paakomme vdi denne Verden. Der faare er det høyligen fornøden, at wi vide huorlunde wi kunde met glæde øse Vand aff denne Salighedsens Kilde. Endog at denne Kilde er offuerflødig, da kand icke alligeuel huer komme til hende oc øse aff hende. Men aleniste de som ere vdi vor Herre Jesu Christo ved troen.

15

Det er de som vender sig Synden til Gud, forlader sig til Jesu Christi fortienste oc verdskyld, oc haffue sind oc vilie til at vere Gud lydige, oc at leffue Gudfryctige, høffskelige oc retferdige vdi denne Verden. Disse vide veyen til salighedsens Kilde, oc met troen øser der aff Vand, det er, husualelse vdi al modgang oc hiertens banghed. De andre som bære Christi naffn til forgeffuis, det er, de som leffuer foruden Penitentz, som haffue troen vdi munden oc icke vdi hiertet, som lader Synden lede sig huort hun vil, kunde icke øse Vand aff denne saligheds Kilde, For den glipper det redskab som de skulle øse met, som er en stadig tro til Gud ved Jesum Christum, vor eniste Meglere oc saliggiørere. Saa

haffue i min fromme fru Birrithe, vdi denne eders hiertens banghed, ingen
anden bedre oc vissere trøst, end at i bliffue hoss denne Kilde, oc øse dette
trøstelige Vand aff hende met troen, som i haffue til den Herre Jesum
Christum. Dette Vand aleniste kører it bedrøffuit hierte. Fordi den Helligaand
30 er der vdi oc vender sorgen om til glæde, oc stadfester hiertit vdi Guds Naade oc
Barmhertighed. Huorlunde øser troen Vand aff Salighedsens kilde? Troen skal
see til fire ting besynderlige naar mennisket er bange. Det første er Gud Fader,
det andet er Jesus Christus, det tredie er den gantske Christne Kircke, det fierde
er den tilkommende Herliged oc ære, som oss er at bekomme vdi Opstandelsen
35 aff døde.

Først skal Troen see til Gud Fader, oc betencke hans vilie, Retferdighed,
Vissdom, oc Barmhertighed. Gud Faders vilie betencker Troen effter Christi
ord oc løfftte, som staar screffuit Matth: 10. Kiøber mand icke tho spurre for en
40 pending? alligeuel falder der ingen aff dennem paa jorden vden eders Faders
vilie. Met disse ord lærer Christus, at huad kaarss oc modgang Guds børn
offuerkommer vdi denne Verden, det kommer vdaff Guds gode vilie. Effter
denne Guds vilie, bør it Christet menniske at skicke sin vilie. Huilcket wi ocsaa
bede vdi vor daglige bøn: Vorde din vilie paa Jorden, som hand er vdi
45 Himmelten. Der faare skulle wi saa sige aff troen vnder kaarssit. O Himmelske
Gud Fader, effterdi det vaar din gode vilie, at det kaarss skulde komme mig paa,
giff mig din Aand oc naade, at ieg kand vere dig lydig, met al taalmodighed
vnder dette kaarss, oc trøst mig met din Hellig Aand, for din kiere Søns Jesu
Christi skyld. Der nest betencker oc troen Gud Faders Retferdighed, som ingen
50 ting gjør for vden sag. Gud gaff oss liffuit, er det ey da Retferdigt, at hand tager
det sit er, effterdi hand icke tagerit, at det skal bliffue borte, men at det skal
megot bedre foruaris hoss hannem end hoss oss, Oc vil giffue alle vore Legemlige
liff igen paa den yderste Dommedag.

55 Siden tencker oc Troen Gud Faders Vissdom, som lader sin Kircke nu vdi en
maade, nu vdi en anden proberis. Gud tager mange aff denne Verden for
wtacknemmeligheds skyld, at Verden er dennem icke verd, mange Gudfryctige
tager hand oc bort, at de skulle icke lide meer modgang vdi denne wsle Verden,
at de skulle icke meer kempe met vor arffue fiende Dieffuelen. Denne Guds
60 Vissdom seer Troen til, oc veed at ingen Christen kaldis aff denne Verden, vden
Guds vise raad, ia hannem til det beste som henkallis. Betencker oc Troen Gud
Faders barmhertighed, i det at al den Christne Kirckis kaarss, oc alle
Gudfryctige Menniskers modgang, er ekun it Faderligt riiss, met huilckit hand

65 paaminder oss, at wi bliffue hannem lydige, oc icke lade kiød oc blod forføre oss fra hannem. Før end du ydmygede mig (siger Dauid) da foer ieg vild. Jtem, det vaar mig got, at du ydmygede mig, at ieg kunde lere din vilie. Saa skulle wi met Troen see til Guds vilie, Retferdighed, Vissdom oc Barmhiertighed, vdi al kaarss oc modgang.

70

Det Andet som Troen skal see til vdi modgang, er IESVS CHRISTVS, Huilcken som al den stund hand legemlige omgicks i denne Verden, leed modgang. Hans exempel er alle Christne faares at følge effter. Der faare siger hand: Vil nogen vere min Discipel, hand skal forsage sig selff, oc tage sit kaarss paa sig oc følge mig effter. Her vil Christus at huer skal bære sit Kaarss, det er, huadsomhelst Forfølgelse eller modgang, oss paakommer aff Guds gode vilie oc raad, det skulle wi bære. Det er, wi skulle icke falde vnder kaarssit, bære det met taalmodighed, oc see til den Herre Christum, som gick for oss vdi Kaarssit, oc vil at wi skulle vere sig lig der vdi.

80

Det Tredie som Troen skal see til vdi modgang, er den gantske Christne Kircke. Saa at wi aff den gantske Christne Kirckis exempel lære at bære Kaarssit taalmodige. Derfor siger Petrus 1. Pet: 5. Vider at lige saadan modgang, gaar eders Brøderskab offuer vdi Verden. Brøderskab kalder Apostelen, den gantske Christne Kircke, som er i denne Verden vnder Kaarssit, paa det hun skal vere fri i den anden Verden. Der faare siger oc Petrus 1. Pet:4. Det er tid at Dommen skal begynde paa Guds huss. Men begyndis hand først paa oss, huad ende vil det da faa met dem, som icke tro Guds Euangelio. Saa skal Troen vnder Kaarssit see til den gantske Christne Kirckis vilkaar, som i denne Verden aleniste Dømmis 90 oc ræffsis met Kaarssit. Men alle Wgudelige skulle Dømmis met wendelig pine.

Det Fierde som Troen skal see til vnder Kaarssit, er den tilkommende Herlighed oc ære, som alle Menniske er berid vdi Himmerigis rige. Mod denne euige Herlighed, ære oc glæde, skulle wi sette denne timelige modgang oc kaarss wi bære i denne Verden. Naar wi sette disse tho sammen, Kaarssit her i Verden, oc æren oc glæden i den anden Verden, Da haffue wi aff det euige, husualelse imod det timelige. Der faare siger Paulus Roma: 8. Jeg holder det saa, at denne tids pinactighed, er icke verd at acte vdi mod den Herlighed som skal oss obenbaris. Oc Petrus 1. Pet: 5. Naadens Gud som kalder oss til sin euige Herlighed, i 100 Christo Jesu, hand fuldkommelig berede, styrcke, bekreffte oc grundfeste eder, som lide en liden tid. Her vil Petrus at wi skulle vnder Kaarssit, som wi ere vnder vdi denne Verden, see op til den euige Herlighed wi ere kallede til vdi JEsu

Christo, oc der met trøste oss.

105

Saa haffuer ieg nu sagt, huorlunde Troen vdi al genuordighed vdi denne Verden, skal øse Vand, aff Salighedsens Kilde, oc see til Gud Faders vilie, til Guds Søns exempel, til den gantske Christendoms vilkaar, oc til den euige Herlighed, som dem staar til, som her vdi Troen oc taalmodighed bliffuer varactige indtil enden. Her aff skulle i ocsaa min fromme Fru Birritthe, som en Jesu Christi lem, lade eder husuale vdi denne Sorrig oc Hiertens banghed, som i haffue for Eders fromme Hosbonde her Herluff Trolle, som Gud haffuer kaldet aff denne wsle Verden, til euig Herlighed oc glæde.

110

Ydermere haffue i ocsaa, min fromme Fru Birritthe, her aff husualelse, at i vide, at salige Her Herluff, hand Christelige baade leffuede oc døde. Saa at der er ingen tuil paait, at hand er hoss Guds hellige Engle, oc hellige Forfædris Siele, som er i glæde vdi Jesu Christi neruarelse, oc foruenter hand daglige met alle Guds børn, at Gud skal snart giøre en ende paa denne Verden, oc skal stryge graaden aff alle Guds børns øyen, och saa fuldkomme sit Løfftte som hand sagd haffuer, Johan: 10 Jeg giffuer mine Faar det euige liff.

115

120

Er det eder oc en stor husualelse, at den Almectigste Gud vilde, at salige her Herluff skulde komme til Lands, oc affskedis fra denne Verden vdi eders, Her Byrre Trollis Ridders, salige Niels Trollis, salige her Herluffs kiære brødre, salige fru Anna Frijs, som vaar salige Niels Trollis hustru, Fru Birritthe Rosenkrantz, oc mange andres neruarelse, oc siden ærlige hen førdis til sin huilested, oc der bleff Begriffuen vdi mange fromme Christnes aasyn, som fulde hans lig her fra Kiøbnehaffn til Herluffsholm. Disligest ocsaa ia allermest, haffue i daglige trøst oc husualelse vdi eders aluerlige oc Christne Bøn til Gud. Thi aldrig er it

125

130

135

Menniskis sorrig saa stor, at det finder ey trøst vdi sin Bøn, saa fremt som hun kommer aff en Christelig tro. Fordisaa den helligAand giffuer sig besynderlige tilkiende, oc lader føle sin neruarelse oc krafft vdi Menniskens herte, naar det inderlige indfalder til Gud vdi sin Bøn. Der faare siger Dauid i den Attinde Psalme: Naar ieg er vdi angist, da kalder ieg paa Herren, oc raaber til min Gud, saa Bønhører hand min røst aff sit Tempel. Oc i den første oc halff femtesindstiue Psalme siger Gud: Hand kalder paa mig oc Jeg Bønhører ger hannem, saa at ieg er hoss hannem vdi hans nød oc angist.

140

Saa haffuer, min fromme fru Birritthe, alle Guds børn aff Verdsens begyndelse hafft deris største glæde oc husualelse vdi deris Bøner til Gud. Oc tuil ieg icke at i faa meget større husualelse vdi eders herte, naar i giøre eders Bøn til Gud, end i ellers kunde faa, aff alle Verdsens menniske. Saa vil ieg nu haffue Eder kierligen

ombedet, at i Salighedsens Kilde søger met en stadig Tro til Gud, oc en inderlig
Bøn, som aldrig skee kand vden aandelig husualelse. Oc lader Eder dette til
145 sinde, at den Almectigste, Vise oc gode Gud haffuer intet giort, vden det som er
got oc til Salighed, Oc bliffuer saa stadige hoss hannem, som hoss eders
allerkieriste Fader, oc priser oc tacker hannem met Hierte oc Mund oc gantske
liffuit. Oc tencker paa Sancti Pauli raad, som hand giffuer dem som Gud
haffuer vndit meer end en anden i Verden, at de bliffue Rige vdi gode
150 gierninger, oc icke forsmaa vor Herris Jesu Christi lemmer.

Haffuer ieg, min fromme Fru Birrithe, vdi en god mening ladet vdsette denne
Predicken, ieg haffde vdi salige Her Herluffs begraaffuelse, forhaabendis, at det
skal kom me mange Guds børn til gode, baade for det gode Exempel, at alle
155 fromme haffue her vdi salige Her Herluffs leffnit oc affgang: Disligest ocsaa for
Christi aluerlige Formaning skyld, som ieg i denne Predicken forklarit haffuer,
oc haffuer altingest vent oss til Lærdom, at wi saa motte leffue vdi Verden, at wi
gladelige dø kunde. Saa beder ieg Eder gierne, at i samme Predicken ville
anamme, oc lade Læse for Eder, mig haabis at det skal komme Eder til gaffn oc
160 glæde, Formedelst vor Herre Jesum Christum, som altid vil vere hoss, naar wi
høre, Læse, tencke hans salige Ord. Denne Jesum Christum beder ieg aff gantske
hierte, at hand vil vere hoss Eder, trøste oc regere eders Hierte met sin
Helligaand. Huilcken Jesu Christo met Fader oc den Helligaand, ske loff, priss
oc ære fra nu oc til euig tid: Amen. Aff Kiøbnehaffn den Tiuende Augusti.
165 Anno Dominj 1565.

Eders tiener

Niels

170
Hemmingsøn Doctor.

175
Kilde
En Predicken, som bleff Predicket aff Niels Hemmingsøn udi salige Herluff Trolle Ridders Beograffuelse udi
Herluffsholm den 15. Jul. 1565

Kildetype
Digitalt manuskript

180

Tags

Begravelsestale, Første tekstrække, Mindetale, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-hemmingsens-ligpraediken-over-herluf-trolle>

185

190

195

200

205

210

215